

עצמות יהודה המלכה

משהו היה חסר לי בקבורה הממלכתית שערך אותו צמד-חמד — ראשה-הממשלה והרב הראשי — לעצמות במידבר-יהודה.

לא ידעתי מה, עד ששמעתי ברחוב הירוקן בתל-אביב צפירות של מכוניות-מישטרה, ועל פני חלפה מכונית משורינת שחורה, שהגיפה את דיגלי ישראל ואיטליה. ישב בה שר-החוץ שבא מרומא.

מדוע לא חשבת על כך קודם? הרי זה ברור כשמש!

כדי שהטקס הסוריאליסטי יהיה שלם, היה צורך להזמין אליו את נציג מפני שלת-רומא, ולא רק מפני שהעצמות יכולות להיות שרידיהם של לגיונרים רבים בדיוק כמו שרידיהם הם לוחמי ברו-כוכבא. אלא קודם כל מפני שהמלחמה היא היתה נטור שה בין ירושלים ורומא. אם בגין וגורן הם יורשי ברו-כוכבא, הרי שממשלת איטליה היא יורשת אדריי-נוס קיסר.

אדריינוס

זה יכול היה להיות חג גדול של התפייסות היסטורית, אחרי 1800 וכמה שנים, איוה נאום נהדר של מנתם בגין הוחמץ

כאן! איוה הצגה בינלאומית!

ממש אין גבול לאפשרויות, אפשר היה להביא מאופירה כמה חיילים איטלקיים, ילידי רומא, כדי שיתחבוק במהלך הטקס עם חיילות צה"ל, יורשות ברו-כוכבא הגיבור, חברי ממשלות ישראל ואיטליה יכלו לחבק זה את זה, כשעיניהם זולגות דמעות של התרגשות, ומשק כנפי ההיסטוריה היה נשמע במרום, בליווי שלושה מסייחבור של חיצים.

מילא, זה מאוחר מדי, אבל כדאי לזכור את הלך לקראת היום הבלתי-נמנע שבו יגלה הרב גורן את עצמותיו של יהודה המלכה, היכוננו, היוונים!

המילכוד של קסטנר

שתי תוכניות-הטלוויזיה על "פרשת קסטנר" מדגימות היטב את הכוח ואת המיגבלות של המכשיר הטלוויזיוני. היתה זאת בוודאי התוכנית הטובה ביותר (ואולי הטובה היחידה) שהופקה לאחרונה עליידי הטלוויזיה הישראלית הנוסטל. היא העלתה פרשה מן העבר בצורה דרמטית ואקסואלית. היא העלתה את הציפה מן הבליל היומיומי הקלוקל של "בידור" אל עולם המציאות, שבו יש מאבקים של ממש על דברים הנוגעים לגורלות-אדם.

זהו כוחה של הטלוויזיה, מאה מאמרים בעיתונות לא היו יכולים לעורר עניין כה רב אצל אנשים כה רבים בפרשה כה ישנה.

אולם כוח זה נקנה במחיר די כבד — מחיר של פשטנות, ואפילו רדיונות, הטלוויזיה יכולה לעורר עניין, לרתק, לגרות את התיאבון, אך אין היא יכולה, כנראה, להגיע לעומק של דברים ולהקיף את מורכבותם. בסופו של דבר היא שוגה בדיוק באותה השגיאה שבה היא מאשימה (במרומו) את מאשימי קסטנר: ראיית הדברים בשחור-לבן.

במיקרה זה אני יכול לשפוט על כך על פי נסיוני העצמי, בראיון ארוך שנתייחצתי לעורכי תוכנית זו אמרתי דברים שנראו לי חשובים, וגם דברים פחות חשובים ובלתי-חשובים. הדברים החשובים לא צוטטו, הדברים הפחות-חשובים הובאו, לא מתוך כוונה רעה, חלילה, אלא פשוט מפני שהתיאמו יותר למדיום. אני מניח שכך קרה גם למרואיינים האחרים, שהיה להם חלק זה או אחר בדראמה הגדולה של פרשת קסטנר, ובטרי-גדיה שבה הסתיימה.

הרב החשוב ביותר בפרשת קסטנר, שעליו עמדתי כדברי של א הובאו, היה המילכוד האכזרי שבו מצא קסטנר את עצמו: כדי להציל את עצמו היה צריך להגיד את האמת, ולהאשים את ראשי מפא"י, אילו עשה כך, היתה הנהגת מפא"י מתנקמת בו, ודווקא ברגע שבו היה פגיע ביותר.

מילכוד זה נבע מסתירה עמוקה יותר, שגם עליה עמדתי. אמרתי למראיין כי שמאל תמיר לא הבין (או לא רצה להבין) את הבעיה היסודית: שאם הצעת אייכמן ("דם תמורת סחורה, סחורה תמורת דם") היתה אמיתית, כי או קסטנר צדק, ואילו הנהגה הציונית בארץ-ישראל ביצעה פשע, ואם ההצעה לא היתה רצינית, אלא היתה אך אחיזה-עיניים, כי או קסטנר לא צדק — ואילו הנהגה הציונית בארץ צדקה, כאשר התעלמה מהצעה זו.

כדי לקבל מימד שלישי, היתה התוכנית צריכה להעמיד בעייה זו במרכזה, אך יתכן שזוהי בעיה מסובכת מדי, מורכבת מדי, ולכן הושם הדגש על דברים קטנים ובאנאלים יותר: איך הרגישה אשתו של קסטנר אחרי פסק-הדין, מה חשה הבת, וכיו. זה אנושי, זה מעניין — אך למען השם, כה מדובר על פרשה הנוגעת לחייהם

של מאות-אלפים, ושאלות בעלות חשיבות היסטורית תובעות מענה!

לפעמים אני שואל את עצמי אם אכן נגזרו מיגבלות אלה על המכשיר הטלוויזיוני, ואין להיחלץ מהן אף כשהוא במיטבו (כמו בתוכנית זו). שמא זוהי מיגבלה אשר מפעילי-המכשיר גזרו אותה על עצמם? שמא הם דומים לתרגולת הכלואה במעגל של גיר, מפני שנדמה לה שאי-אפשר לחצות את הקו הלבן?

אף אחד לא השתנה

איסר הראל לא השתנה. הוא פוקח את עיניו הכחולות (הצבע אינו נראה במיקרע) והתמיתות. הוא מעורר איתו ומשכנע, ורוש חושביקות ערני כדי להיווכח שהתמיתות אינה תמיתות, ושהדברים שיש להם צליל כה משכנע תלויים על בלימה.

בדקות מעטות מאוד הצליח הראל להגיד את הדברים הבאים: שמנסק היה ידוע לש"ב כמטורף מסוכן, שהיה קיים כל הזמן חשש שמא יעשה משהו נורא; שזאב אקשטיין היה מודיע הש"ב בתוככי המחתרת של מנסק; הקשר עם אקשטיין נותק מפני שהוא השתעבד לאידיאולוגיה של מנסק; אקשטיין רצה את קסטנר, משכנע?

לא, אין זה משכנע כלל וכלל! חוסר-ההגיון בדברים זועק ממש לשמיים! הרי כאן מישפט אינו מצטרף למישפט, והמיבנה כולו רופף אף מבניין-קלפים!

מר הראל, ידעת שמנסק הוא מטורף מסוכן. ידעת שבחור צעיר, צנחן, סוכן של הש"ב, נמצא במחתרת של איש מסוכן זה, המסוגל בכל עת לבצע רצח. מסהבר לך שאותו צעיר מתרחק ממך, שהוא חדל מלמסור מידע על המתרחש במחתרת, אתה מאמין שהוא עושה

זאת מפני שהופנט עליידי האידיאולוגיה של אותו מטורף מסוכן ורצחני.

מה אתה עושה, מר הראל, כשאתה הממונה על שרותי-הביטחון?

האם אתה מנתק עימו מגע? האם אתה אומר: "טוב, אם אתה לא רוצה למסור מידע, או לא צריך?" האם אתה מושך בכתפיים באדישות, ואומר "מילא"?

או להיפך: אתה תופס את הבחור וחוקר אותו, או עוקב אחריו, או נוקט בכל דרך אחרת כדי להדק את הפיקוח על אותה מחתרת רצחנית?

מורו שהמראיין לא שאל אותו שאלות פשוטות אלה, המתבקשות ממש מעצמו — מה גם שאנחנו שאלנו אותן עוד בעת מישפט רוצחיי-קסטנר, והן רשומות בעמודי העולם הזה:

אפשר היה, כמוכן, לשאול את המרואיינים עוד כמה וכמה שאלות רלוונטיות.

למשל:

מר חיים כהן, האם אתה חושב בדיעבד שהיה זה מעשה חכם מצידך לתבוע את מלכיאל גרינוולד לדין על הוצאת-דיבה, וכך לפתוח תיבת-פנדורה זו? האם לפני קבלת החלטה גורלית זו, שעלתה לקסטנר בחייו, דאגת לערוך חקירה פנימית, כדי לברר אם יש קורטוב את אמת בהאשמותיו של גרינוולד? כשאתה מאשים את בנימין הלוי ושמואל תמיר, האם אינך מאשים קצת גם את עצמך?

ומדוע, במטותא ממך, יעצת לממשלת-ישראל להגיש עירעור על פסק-דינו של השופט הלוי, תחת לקבל את הצעת העולם הזה ולהמליץ על הקמת ועדת-חקירה לאומית, לברור הפרשה ההיסטורית הכאובה מחוץ למיסת-סודם של פרוצדורה פלילית? ואם בכל זאת רצית בהמשך ההליכים המישפטיים, מדוע לא העמדת את קסטנר לדין, כדי שיוכל להגן על עצמו כראוי, בעזרת כל המכשירים המישפטיים אשר הנהל המישפטי מעמיד אותם לרשותו של נאשם?

ואתה, מר שמואל תמיר, האם שפע המידע שנודע

מאז מישפט קסטנר, למשל במהלך עדותו ומישפטו של אדולף אייכמן, לא סיפק לך חומר כדי שתשנה — ולוא בנקודה הקטנה ביותר! — את הדיעות שהבעת בזמן המישפט, ושאתה חוזר עליהן עתה כמו תוכי?

ועתה, הפרופסור יהודה באואר, האם המידע שלך על מה שהתרחש בהונגריה ב-1944 מהימן כמו המידע שלך על מה שהתרחש בישראל ב-1954? למשל, על סמך מה הגעת למסקנה האבסורדית שתמיר פעל בניינים חות תנועת-החרות — כאשר כל מי שהיה בקל בניינים או יודע כי תמיר היה בימים ההם איובו המושבע של מנתם בגין, ושהכריז (ב-1959) כי "אלוהים ירחם על המדינה אם אתם (אנשי בגין) תגיעו אי-פעם לשיל-טון!" זה הביא לשגיאה יסודית בתוכנית. חרות לא תמכה בתמיר בשום צורה שהיא, והיא תפסה טרמפ על פסק-הדין אחרי שניתן.

ייתכן שהמישפט האבסורדי ביותר בתוכנית כולה יצא מפיו של איסר הראל, כאשר דיבר על "הקאמפאניה של תמיר, אבנר ושייב... אמנם, שיתפנו או פעולה עם תמיר כדי להגיע לחקר האמת, אך בהחלט לא קיבלנו אוטומטית את דיעותיו, וביחוד לא על ענייני השואה, או, כמו היום, סברתי שהוא לא הבין את המכניזם של המישטר הנאצי, ואילו הטענה, כאילו אלדד-שייב ואני שיתפנו פעולה — הרי היא מצחיקה עד דמעות. זמן לא-רוב לפני כן התנהל מישפט פלילי נגד אלדד-שייב, מפני שהסית בכתב-העת סולט להתנקש שות בחיי.

שייב הטיף אז, כמו היום, למלכות-ישראל השלישית, מנחל-מזריים עד הנהר הגדול, נהר פרת, ואילו אני פירסמתי ב-11 שבועות בלבד אחרי רצח קסטנר — את התוכנית המפורטת הראשונה שלי להקמת מדינה פלסטינית בנגדה וברצועה, והקמת פדרציה ישראלית-פלסטינית ("אוגדת הירדן").

איך בכל זאת דבק הנצק הממור הזה במוחו התימנוני של איסר הראל? פשוט מאוד: חיים כהן רצה, על פי עצת שרותי-הביטחון של הראל, לשלול מאלדד-שייב את האפשרות לכהן כמורה בבית-ספר. העולם הזה יצא חוצץ נגד תקדים מסוכן זה, על פי הכלל המפורסם של וולטייר: אני מתנגד לכל דבר, אך אני מוכן להייהרג על זכותך לומר אותם.

על הראל לא היה כלל זה מקובל מעולם. עברו 25 שנים — אף אחד לא השתנה.

שייב הטיף אז, כמו היום, למלכות-ישראל השלישית, מנחל-מזריים עד הנהר הגדול, נהר פרת, ואילו אני פירסמתי ב-11 שבועות בלבד אחרי רצח קסטנר — את התוכנית המפורטת הראשונה שלי להקמת מדינה פלסטינית בנגדה וברצועה, והקמת פדרציה ישראלית-פלסטינית ("אוגדת הירדן").

איך בכל זאת דבק הנצק הממור הזה במוחו התימנוני של איסר הראל? פשוט מאוד: חיים כהן רצה, על פי עצת שרותי-הביטחון של הראל, לשלול מאלדד-שייב את האפשרות לכהן כמורה בבית-ספר. העולם הזה יצא חוצץ נגד תקדים מסוכן זה, על פי הכלל המפורסם של וולטייר: אני מתנגד לכל דבר, אך אני מוכן להייהרג על זכותך לומר אותם.

על הראל לא היה כלל זה מקובל מעולם. עברו 25 שנים — אף אחד לא השתנה.

יחי הצנזור!

קשה לדעת אילו אסונות היו מתרחשים בעולם, אלמלא היה קיים אותו אדם חשוב ודגול, הוד מעלתו הצנזור.

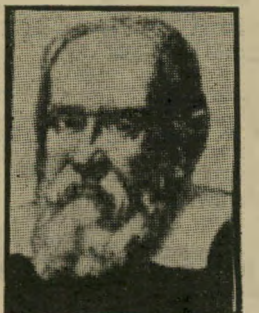
למשל, המלחמה על איי-פוקלנד.

מלחמה זו נמנעה מפני שהצנזור של הכנסיה הקאתולית עמד לפני 350 שנים על המישמר, כאשר פירסם הכופר גליליאו גליליי את כתביו, הכניס אותם הצנזור הקאתולי לרשימת הספרים האסורים ("האינדקס"), יחד עם ספרי מורו ורבו, קופרניקוס, כתוצאה מכך מוסיפים הימאים להאמין, עד עצם היום הזה, שהעולם הוא שטוח, וכי השמש סובבת את הארץ. קולומבוס לא הפליג, אמריקה לא התגלתה, וגם לא איי-פוקלנד. ממילא אין מלחמה עליהם.

מאותה הסיבה לא התחוללה הרפורמציה הגדולה. הצנזור מיהר להכניס את התיוות של אותו נזיר גרמני שיכור, מארטין לותר, לאינדקס של הספרים האסורים. כתוצאה מכך שולטת כיום הכנסיה הקאתולית על אירופה כולה, מסטוקהולם ועד פאלרמו, כך נמנעה, כמוכן, גם מלחמת-שלושים-השנים, שהחריבה את גרמניה, ושלדעת כמה היסטוריונים הביאה לטראומה שהעלתה בסופו של-דבר את אדולף היטלר לשלטון.

מובן מאליו שכך נמנעה גם מהפכתה הצרפתית הרת-האסון. הצנזור אסר בעוד מועד את כיתבי וולטייר ורוסו, וכך נתנק כל הי עניין הזה בעודו באיבו.

מדוע מחוקק הרייך-שלי אלף-השנים של אדולף היטלר מעמד עד עצם היום הזה, ויגיע בשנה הבאה ליובל ה-50 שלו? פשוט מאוד: מפני שיוזף גבלס זרק למדורה את כיתביהם של היהודים וסוכניהם, תומאס מאן, היינריך מאן, סטפאן צווייג, וזיגמונד פרויד ושאר מפיצי הרעל של הקולטור-בולשביים הי קרוב.

גרייקי

ואם כל אלה הצליחו, מדוע לא יצליח הצנזור שלנו בירושלים, האוסר

את הפצתם של יותר מאלף ספרים בגדה המערבית וברצועת-עזה? ברור שאין שמץ של סיכוי לפלסטינים לזכות בעצמאותם, אחרי שהצנזור אסר את התרגום הערבי של כתבי יגאל אלון (בגלל התקדמה המסיתת), ואת הסוחר מוונציה (המהדורה הקלוקלת), ואת היהודי ממאלטה של אותו נאצי בריטי מלפני 400 שנים, המחזאי כריסטופר מאלרו.

וכך, תודה לאל, ניצלנו.